

TESTAMENT & OVERLIJDEN

NIEUWE
EDITIE
met cijfers
2014

CISKA SIKKEL-SPIERENBURG

Consumentenbond

Testament & overlijden

CISKA SIKKEL-SPIERENBURG

TESTAMENT & OVERLIJDEN

Consumentenbond

7^e, herziene druk, maart 2014

Copyright 2014 © Consumentenbond, Den Haag
Auteursrechten op tekst, tabellen en illustraties voorbehouden
Inlichtingen Consumentenbond

Auteur: Ciska Sikkel-Spiereburg

Verder werkte mee: Mr. Jaap van Straaten

Eindredactie: Georgie Dom

Grafische verzorging: PUUR Publishers/Nanette van Mourik, Lian van Meulenbroek BNO

Infographics/illustraties: Lian van Meulenbroek

Foto's: iStockphoto, nationale beeldbank (p. 109), Ciska Sikkel-Spiereburg (p. 12)

ISBN 978 90 5951 2665

NUR 822

Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende op het auteursrecht c.q. de uitgever van deze uitgave, door de rechthebbende(n) gemachtigd namens hem op te treden, niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, hetgeen ook van toepassing is op de gehele of gedeeltelijke bewerking.

De uitgever is met uitsluiting van ieder ander gerechtigd de door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren, als bedoeld in artikel 17 lid 2, Auteurswet 1912 en in het KB van 20 juni 1974 (Stb. 351) ex artikel 16B Auteurswet 1912, te innen en/of daartoe in en buiten rechte op te treden.

Hoewel de gegevens in dit boek met grote zorgvuldigheid zijn bijeengebracht, aanvaardt de uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele (zet)fouten of onvolledigheden. De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen; degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

INHOUD

1	NALATENSCHAPSPLANNING	13
1.1	Zorgen dat uw partner financieel verzorgd achterblijft	14
1.2	Zorgen dat uw vermogen bij uw kinderen terecht komt	14
1.3	Zorgen dat uw bezittingen zó worden verdeeld als u zelf wenst	15
1.4	Belastingbesparing	15
1.4a	Schenken (en belasting besparen) tijdens leven	15
1.4b	Vrijstelling voor de schenkbelasting	15
1.4c	Schenken aan uw kinderen	17
1.4d	Schenken aan een goed doel	18
1.4e	Combinatie van schenken en nalaten	19
2	WETTELIJK ERFRECHT	23
2.1	Wie erven van u?	24
2.2	Wettelijke verdeling	25
2.2a	Ongedaan maken	26
2.2b	Wettelijke rechten langstlevende	27
2.2c	Welke kinderen zijn erfgenamen?	28
2.2d	Legitieme portie	29
2.2e	Wilsrechten	29
2.2f	Wettelijke verdeling en eigen onderneming	30
3	TESTAMENTAIR ERFRECHT	31
3.1	Leve het testament	32
3.1a	Samenwoners	33
3.1b	Alleenstaanden en mensen met een latrelatie	33
3.1c	Kinderloos echtpaar	34
3.1d	Ongedaan maken van de wettelijke verdeling	34
3.2	Nuttig om te weten	34
3.2a	Hoe maak ik een testament?	34
3.2b	Kosten testament	37
3.2c	Testament herroepen of wijzigen	37
3.2d	Verwerpen van de nalatenschap	38
3.2e	Executeur	39
3.2f	Voorwaardelijke making	41
3.2g	Legaat toekennen	42

3.3	Testamentvormen	43
3.3a	Testament met ouderlijke boedelverdeling	44
3.3b	Testament met wettelijke verdeling als basis	44
3.3c	Vruchtgebruiktestament	47
3.3d	Tweetrapstestament	50
3.3e	(Super)turbotestament	52
3.3f	Keuzelegaatstestament	52
3.3g	Menutestament	53
3.3h	Goeddoeltestament	54
3.3i	Ondernemerstestament	54
3.3j	Voogdijtestament	55
3.4	Clausules	56
3.4a	Uitsluitingsclausule	57
3.4b	Inbrengclausule	57
3.4c	Wilsrechtenclausule	58
3.4d	30-dagenclausule	59
3.4e	'Ik opa/oma'-clausule	60
3.4f	Plaatsvervullingsclausule	61
3.4g	Ontervingsclausule	62
3.4h	Echtscheidingsclausule	63
3.4i	Bewindvoerdersclausule	63
3.5	Het ideale testament?	64
4	PRAKTISCHE REGELZAKEN	65
4.1	Persoonlijk memorandum	66
4.2	Euthanasie en donorregistratie	66
4.3	Uitvaartverzekering	67
4.3a	Twee soorten	67
4.3b	Premie	68
4.3c	Natura-uitvaartverzekeringen	68
4.3d	Kapitaalverzekeringen	70
4.3e	Andere belangrijke punten uitvaartverzekeringen	70
4.3f	Uitvaartverzekering en de fiscus	72
4.3g	Wel of geen uitvaartverzekering?	72
5	DIRECT NA EEN OVERLIJDEN	75
5.1	Aangifte van het overlijden	76
5.1a	Akte van overlijden	76
5.2	Regels rondom de uitvaart	77

5.3	Contact met de uitvaartondernemer	78
5.4	Donorregister	80
5.4a	Donorcodicil	80
5.5	Wensen van de overledene	81
5.5a	Testament of codicil	81
5.5b	Terbeschikkingstelling	82
6	DE UITVAART	83
6.1	Afspraken met de uitvaartondernemer	84
6.2	Standaard of anders?	85
6.3	Verzorging en opbaring	85
6.4	Grafkisten	86
6.5	Kennisgeving van overlijden	87
6.5a	Drukwerk	87
6.5b	Rouwadvertentie	87
6.6	Vervoer en rouwstoet	87
6.7	Bloemen	88
6.8	Afscheidsbijeenkomst	89
6.8a	Muziek	90
6.8b	Beeld- en/of geluidsopnamen	90
6.8c	Condoleanceregister	90
6.8d	Een herinnering op papier	91
6.8e	Enkele praktische punten	91
6.9	Kosten	92
6.10	Begrafenis	94
6.10a	Algemeen graf	94
6.10b	Eigen graf	95
6.10c	Grafkostenonderzoek	96
6.10d	De grafsteen	97
6.10e	Bovengronds begraven of bijzetten	99
6.11	Crematie	99
6.11a	Asbestemming	99
6.12	Samenkomst na de uitvaart	101
6.13	Uitvaarten bij verschillende godsdiensten en levensovertuigingen	101
6.14	Nieuwe ontwikkelingen	102
6.14a	Lijkbezorging	102
6.14b	Online	104

6.15	Afwikkeling van de uitvaart	104
6.15a	Klacht over de uitvaartondernemer	104
6.15b	Klacht over de uitvaartverzekering	105
6.15c	Kosten van de uitvaart hoger dan de financiële middelen?	107
7	AFWIKKELING VAN HET OVERLIJDEN	109
7.1	Verklaring van erfrecht	110
7.2	Welke instanties moeten worden geïnformeerd?	111
7.3	Bankrekeningen en creditcards	111
7.3a	Bankrekening op naam van de overledene	112
7.3b	En/of-rekening	112
7.3c	Creditcard	113
7.3d	Spaar- en effectenrekeningen	114
7.3e	Bankkluis	114
7.4	Kredietinstellingen	114
7.4a	Hypothecaire schuld	115
7.5	Werkgever	115
7.6	Uitkeringsinstanties	115
7.6a	AOW	116
7.6b	ANW	116
7.6c	WWB	117
7.6d	WUV	117
7.7	Pensioenfonds of pensioenverzekeringsmaatschappij	118
7.8	Verzekeringen	119
7.8a	Schadeverzekeringen	119
7.8b	Levensverzekeringen	119
7.9	Huurwoning	120
7.9a	Huurtoeslag	121
7.9b	Lokale heffingen	121
7.10	Auto	122
7.10a	Kenteken en motorrijtuigenbelasting	123
7.10b	Autoverzekering	123
7.11	Abonnementen en lidmaatschappen	124
7.12	Post	124
7.13	Huis leegmaken	124
7.14	Voogdij kinderen	124
8	AFWIKKELING VAN DE NALATENSCHAP	125
8.1	Waaruit bestaat de nalatenschap?	126
8.2	Verdeling van de nalatenschap	126

8.3	Erfbelasting	127
8.3a	Indienen van de aangifte erfbelasting	127
8.3b	Waarde van de nalatenschap voor de erfbelasting	128
8.3c	Vrijstellingen erfbelasting	128
8.3d	Tarief erfbelasting	129
8.3e	Afhandeling aangifte erfbelasting	131
8.4	Bezwaar, beroep en andere zaken	131
8.4a	Bezwaar en beroep	131
8.4b	Proceskostenvergoeding	133
8.4c	Uitstel van betaling	133
8.4d	Kwijtschelding	134
8.4e	Ambtshalve vermindering aanslag	134
8.4f	Rente	134
8.4g	Hardheidsclausule	135
8.4h	Commissies voor de Verzoekschriften	135
8.4i	Nationale Ombudsman	135
8.5	Afwikkeling inkomstenbelasting van de overledene	136
8.6	Enkele andere fiscale gevolgen	137
8.6a	Fiscaal partnerschap	137
8.6b	Kapitaalverzekering eigen woning (KEW)	137
8.6c	Teruggave (inkomsten)belasting	137
9	BIJLAGEN	138
	Bijlage 1 Voorbeeld van een persoonlijk memorandum	139
	Bijlage 2 Voorbeeld van een codicil	143
	Begrippen	144
	Adressen	147
	Register	150

Ciska Sikkels-Spienburg heeft na haar studie fiscaal recht gewerkt als belastingadviseur en financieel planner. Daarna was ze enige jaren financieel onderzoeker bij de Consumentenbond. Momenteel is ze zelfstandig financieel adviseur en vertaler van met name juridische teksten. Ze heeft al diverse financieel/juridische boeken voor de Consumentenbond geschreven.

INLEIDING

In de volgende pagina's staat overlijden centraal: een onderwerp waar mensen niet graag bij stil staan. Toch is het nuttig dit boek een keer door te nemen. Want wat moet er allemaal worden geregeld, onmiddellijk nadat iemand is overleden? En welke zaken kunt u op iets langere termijn regelen? Hoe gaat het met uw nalatenschap als u zelf niets heeft geregeld en welke zaken kunt u regelen in een testament? Welke mogelijkheden zijn er zoal bij een begrafenis of crematie?

Wij maken u in dit boek wegwijs in de belangrijkste administratieve en financiële zaken rondom overlijden. De emotionele kant laten we buiten beschouwing. Daarvoor kunt u onder meer terecht bij de Landelijke stichting Rouwbegeleiding (zie Adressen) of op www.landelijksteunpuntrouw.nl.

Hoofdstuk 1 gaat over nalatenschapsplanning: wat kunt u allemaal doen om de overgang van uw vermogen naar een volgende generatie nog tijdens uw leven zo veel mogelijk volgens uw eigen wensen te laten verlopen?

In de hoofdstukken 2 en 3 beschrijven we het wettelijk erfrecht en het testamentair erfrecht. Het wettelijk erfrecht is van toepassing op uw erfenis als u bij leven niets heeft geregeld. Heeft u speciale wensen voor de overgang van uw vermogen en vindt u de regeling in het wettelijk erfrecht niet voldoende, dan zult u een testament moeten maken. Het grote voordeel van een testament is dat u hierin al uw persoonlijke wensen voor de vererving van uw vermogen kenbaar kunt maken. Een testament maakt er maatwerk van.

Voor dat maatwerk moet u wel weten welke mogelijkheden een testament allemaal biedt. Daarom beschrijven we in hoofdstuk 3 een aantal veelvoorkomende testamenten en bepalingen in testamenten (de zogenoemde clausules).

Hoofdstuk 4 gaat kort in op euthanasie en uitgebreider op de verschillende vormen van uitvaartverzekeringen en de fiscale gevolgen daarvan.

Tussen hoofdstuk 4 en 5 loopt een virtuele scheidslijn door het boek: de eerste vier hoofdstukken gaan over zaken die u kunt regelen in verband met uw eigen overlijden. In de volgende hoofdstukken krijgt u informatie voor het geval u te maken krijgt met het overlijden van een naaste: wat moet en kunt u dan allemaal regelen?

De meest spoedeisende zaken, zoals het doen van aangifte van het overlijden bij de

burgerlijke stand, beschrijven we in hoofdstuk 5. In dit hoofdstuk kunt u ook lezen over het eerste contact met de uitvaartverzorger. Hoofdstuk 6 beschrijft de invulling van de uitvaart. Alle onderdelen van een uitvaart worden in chronologische volgorde beschreven, van de afspraken met de uitvaartverzorger tot de samenkomst na de uitvaart. U kunt de uitvaart op veel manieren een persoonlijk tintje geven; ook hierover vindt u informatie. Tot slot leest u in dit hoofdstuk wat u moet doen als u klachten heeft over de uitvaartverzorger of de uitvaartverzekering.

In hoofdstuk 7 staat beschreven waar u aan moet denken bij de administratieve afhandeling van de nalatenschap van de overledene. Welke instanties moet u inlichten, hoe regelt u het nabestaandenpensioen voor de achterblijvende partner van de overledene, op welke manier kunt u bij het saldo van de bankrekeningen enzovoort? Het laatste hoofdstuk (hoofdstuk 8) behandelt de fiscale afwikkeling van de nalatenschap. Wie is erfgenaam, wat zijn de erfdelen van de verschillende erfgenamen en welke rol speelt de fiscus daarbij? We gaan hierbij globaal in op de werking van de erfbelasting; op welke vrijstellingen kunt u een beroep doen? Ook stippen we de aangifte inkomstenbelasting van de overledene aan.

De complexe gevolgen van de verdeling van de nalatenschap voor de inkomstenbelasting passen niet in het kader van dit boek en laten we buiten beschouwing. Met vragen hierover kunt u terecht op de site van de Belastingdienst en bij de Belastingtelefoon (zie Adressen).

Aan het eind van het boek vindt u als bijlagen een voorbeeld van een codicil en van een persoonlijk memorandum. Een korte uitleg van veelvoorkomende begrippen, een adressenlijst van de instanties die in dit boek aan de orde zijn gekomen en een register ronden de informatie af. Informatie die deels gebaseerd is op ervaringen, opmerkingen en vragen van onze leden; uit de praktijk dus.

Dit boek gaat over een moeilijk onderwerp, maar zal u daarbij van grote waarde zijn.